

Esitatud avalikuks konsultatsiooniks

NOORTEVALDKOND AASTASSE 2020

TAUSTANALÜÜS

Selgituseks avaliku konsultatsiooni juurde

Tähtaeg

Taustanalüüsi avalik konsultatsioon toimub perioodil 15. – 28. veebruar 2013.

Kuhu esitada arvamused ja ettepanekud?

Arvamused ja täiendusettepanekuid saab esitada kahel viisil:

- 1) koduleheküljel www.entk.ee/2020 rubriigis „avalda arvamust“
- 2) e-kiri aadressile teele.tonismann@hm.ee

Mis saab esitatud ettepanekutest?

Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakond koondab kõik saabunud ettepanekud ja arvamused ning esitab need aruteluks arengukava väljatöötamise analüüsi töörühmale. Töörühm täiendab analüüsidokumenti ja esitab selle lõplikuna koos peamiste arenguvajadustega arengukava väljatöötamise juhtrühmale kinnitamiseks.

Seejärel kutsutakse kokku töörühmad arenguvajaduste lõikes, et välja töötada lahendusteel koos meetmetega.

Soovitused arvamuste ja ettepanekute tegijale

Taustanalüüsi eesmärgiks on leida üles need noorte probleemid/ vajadused, mille lahendamisele ja arengule noortevaldkond peaks keskenduma. Seetõttu on väga oodatud ettepanekud selle osas, **mis probleeme noorte elus ei ole analüüsis piisavalt puudutatud ja millistele noorte ees seisvatele väljakutsetele peaks noortevaldkond keskenduma 2014+ perioodil.**

Arengukava mõtte ja mõjuala selgitamiseks selle väljatöötamise, kinnitamise ja rakendamise ajal on väga oluline **kuidas on selgitatud noortepoliitika ja noorsootöö tähendust ja rolli noore inimese toetamisel ja riigi eesmärkide saavutamisel** – ka selle osas on kõik ettepanekud samuti väga oodatud.

Soovime, et iga ettepaneku või arvamuse juures oleks ka selgitus ja põhjendused. Teretulnud on ka täiendavad viited olulistele uuringutele, analüüsidele.

Hetkel ei ole veel vajalik lahendusi, tegevusi või konkreetseid meetmeid välja pakkuda – see võimalus avaneb pärast analüüsidokumendi kinnitamist. Kuna analüüsi formaadiks on valitud süntees olemasolevast teadmisest, on noortevaldkonna hetkeseisu kirjeldused teadlikult välja jäetud. Teksti detailne keeleline ja sõnastuslik parandamine ei ole samuti oluline, kuna antud tekst ei kujune tervikuna ühegi õigusakti osaks – selle eesmärgiks on olla arengukava fookuste põhjenduseks.

Kõik arvamused ja ettepanekud on teretulnud!

Taustanalüüsi eesmärk ja sisu

Dokumendi eesmärgiks on kirjeldada ja analüüsida mõjutegureid, millel on otsustav tähendus noortevaldkonna ees seisvate väljakutsete määratlemisele perioodiks 2014-2020. Küsimus, millele püütakse analüüsi kaudu vastust leida, on: miks ja millele peaks pöörama järgnevatel aastatel noortevaldkonnas kõige rohkem tähelepanu, et võimalikult hästi toetada eesti noori peamiste väljakutsetega toimetulekul ning aidata seeläbi kaasa kogu riigi ees seisvate sõlmküsimuste lahendamisele.

Noortevaldkonna tulevikuväljakutsed lähtuvad noorte, noortevaldkonna ning kogu ühiskonna seisundist ja probleemidest, mis lahendust vajavad. Järgnevas analüüsis ei lahata üksikasjalikult hetkeolukorda, vaid esitatakse süntees olemasolevast teadmistest sh uuringutulemused, arengusuunad, õigusaktid jm (vt Joonis 1. analüüsi sisendid).

Joonis 1. Analüüsi sisendid

NOORTE OLUKORD JA TRENDID	EESTI ÜHISKONNA ARENGUD JA RIIGI EES SEISVAD VÄLJAKUTSED	EESTI NOORTEVALDKONNA OLUKORD: PÕHIMÕTTED, SENITEHTU, ARENGUTRENDID	MAAILMA JA EUROOPA MÕJUTEGURID SH EUROOPA LIIDU EESMÄRGID
<ul style="list-style-type: none">• Noorteseire sh noorte olukorra indikaatorid www.noorteseire.ee ja aastaraamatud alates 2009, poliitikaülevaated alates 2011.• Alkoholi turg, tarbimine ja kahjud Eestis. Aastaraamt 2012• Uimastite tarvitamine koolinoorte seas: 15–16-aastaste õpilaste legaalsete ja illegaalsete narkootikumide kasutamine Eestis, Tervise Arengu Instituut, 2012• HIV-i temaatikaga seotud teadmised, hoiakud ja käitumine Eesti noorte hulgas. Tervise Arengu Instituut, 2011• Lapse õiguste ja vanemluse monitooring, SA Poliitikauuringute Keskus Praxis, 2012• Noorte kodanikukultuur kümme aastat hiljem. Eesti tulemused IEA rahvusvahelises kodanikuhariduse uuringus ICCS 2009, TLÜ Riigiteaduse Instituut, 2011• Euroopa Noorteraport• Üle-Euroopalised uuringud	<ul style="list-style-type: none">• Konkurentsivõime kava "Eesti 2020"• Eesti säästva arengu riiklik strateegia "Säästev Eesti 21" ja Eesti julgeolekupoliitika alused• Eesti järgneva kümne aasta arenguvajadused; OECD riigivalitsemise raport• Kasvuvisioon 2018; "Väliskeskond 2020: olulised trendid ja nende tähendus Eestile"	<ul style="list-style-type: none">• Eesti noorte osalemine noorsootöös: ülevaade peamistest suundumustest, SA Poliitikauuringute Keskus Praxis, 2012• Eesti noorsootöötaja, tema pädevused ja koolitusvajadused, Tartu Ülikooli sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituut, 2010• Huvihariduse ülevaade 2008-2012; "Mis "LOOM" on ANK"; Karjäärteenuste süsteemi uuring; alaealiste komisjonide töö uuringud; RAY uuringu tulemused jpm• Eesti noorsootöö ajaloo kohta• Saabunud ettepanekud ja arvamused nt EANKi "Noortekeskuste arengu ja planeerimise ettepanekud noorsootöö strateegiasse"	<ul style="list-style-type: none">• Euroopa 2020 ja pikaajalised analüüsid nt Global Europe 2050• pikaajalised analüüsid nt Global Europe 2050• Euroopa Liidu ja Euroopa Nõukogu noortevaldkonna-alased aktid• Euroopa noortevaldkonna uuringud, raportid mh ECORYS indikaatorite kasutamise uuring 2011• Teiste riikide uuendatud noortepoliitika strateegiadokumendid• Noorsootöö ja noortepoliitika ajaloo ja identiteedi käsitlused (eelkõige EN sari The history of youth work in Europe"

Analüüs käsitleb:

- noortepoliitika tähendust ja sekkumisloogikat;
- valdkonna ees seisvaid väljakutseid ja nende põhjuseid;
- visiooni fookustest noortevaldkonna arengus perioodil 2014-2020.

Noortepoliitika tähendus ja sekkumisloogika

Eesti ühiskonna ees seisvate väljakutsetega toimetulekuks on väga oluline, kuidas ja kuhu Eesti noor põlvkond areneb ning millist arengut oma riigi jaoks soovib. Noorte ja ühiskonna ees seisvad väljakutsed on teineteisega põimunud ning positiivsete muutuste saavutamiseks on vajalik käsitleda neid üheskoos. Noortevaldkonna (noortepoliitika + noorsootöö) kui noorega kõige mitmekülgsemalt suhestuva eluala areng ja selle lähtekohad on tähtsad riigis seatud eesmärkide saavutamiseks.

Noortepoliitika areng on kogu maailmas olnud viimasel aastakümnel hoogne¹, teemat on tõstatatud EL poliitikasuunistes², mitmed Eestilegi eeskujuks olevad riigid on oma noortepoliitikat värskest uuendanud³. Eesti võttis 2006. aastal eesmärgiks kujundada välja „noore tegelikest vajadustest ja väljakutsetest lähtuv koordineeritud ja eesmärgikindel tegutsemise erinevates eluvaldkondades“ so lõimitud noortepoliitika⁴. Kuigi Euroopa Nõukogu lähenemisel põhineva lõimitud noortepoliitika kujundamise ja rakendamise keerukus on saanud faktiks kogu Euroopas⁵ sh Eestis, on Eesti võetud lähenemist tunnustatud⁶ ning vajadust valdkondadeülese poliitikakujundamise- ja rakendamise järele on rõhutatud nüüdseks kõikide valdkondade arengut Eestis silmas pidades 2011. aastal valminud OECD raportis Eesti riigivalitsemisest „OECD Public Governance Reviews. Estonia. Towards a Single Government Approach“⁷. Raportis on muuhulgas esile tõstetud mitmetasandilise riigivalitsemise probleeme ja suunatud tähelepanu, et valdkondades, kus on tuvastatav poliitikakujundamise puudujääk, nn „policy cap“, on vajalik luua mitmemõõtmelisi/-süsteemseid lähenemisi ja noortepoliitika on toodud ühe näitena sellistest valdkondadest.

Nii on selge, et Eesti noortepoliitika areng põhineb ka aastatel 2014-2020 lõimitud lähenemisel ja püüdleb seega teadliku lõimitud noortepoliitika kujundamise ning rakendamise poole (vt ka Joonis 2. Noortepoliitika arenguteooria).

¹ F. Denstad kirjeldab oma noortepoliitika käsiraamatus seda järgmiselt: „Across the continent, governments are developing and revising national youth strategies and action plans on youth policy at an unprecedented pace. The European institutions of the Council of Europe and the European Union have become strong advocates for the development of national policies that aim at improving the situation of young people. They are pursuing different mechanisms for encouraging their member states to undertake measures to develop cross-sectoral holistic policies that perceive young people as a resource and which actively involve young people and non-governmental youth organisations in decision making on issues that affect them.“ (Finn Yrjar Denstad, CoE&EUPartnership 2009.)

Vt ka nt World Atlas of Youth policies <http://www.planwithyouth.org/resources/youth-policies/>

² Olulisemad näited oleks järgmised:

- „States should consider implementing at national level cross-sectoral policy-making. Cross-sectoral cooperation should also be developed with local and regional actors, which are crucial for implementing youth strategies.“ (An EU Strategy for Youth – Investing and Empowering, 2009)
- „Commission invites the member states to Promote different kinds of sustainable support for youth work, e.g. sufficient funding, resources or infrastructure. This also implies removing barriers to engaging in youth work and where appropriate create strategies on youth work.“ (Council of the European Union Resolution on youth work, 2010)
- „Council Invites member states to adopt, on the basis of national priorities, measures at national level which can contribute to achieving the overall objectives outlined in the renewed framework, /.../, when devising national policies in the youth field and other related policy areas.“ (Council of the European Union Resolution on a renewed framework for European cooperation in the youth field 2009)

³ Näiteks Belgia (Flaami) „Flemish Youth Policy Plan 2011-2014“, Luksemburg: „Le Pacte pour La Jeunesse 2012-2014“, UK: „Positive for Youth“ 2011-2013, Läti „Youth policy guidelines for years 2009-2018“, Soome „Child and Youth Policy Programme 2012-2015“.

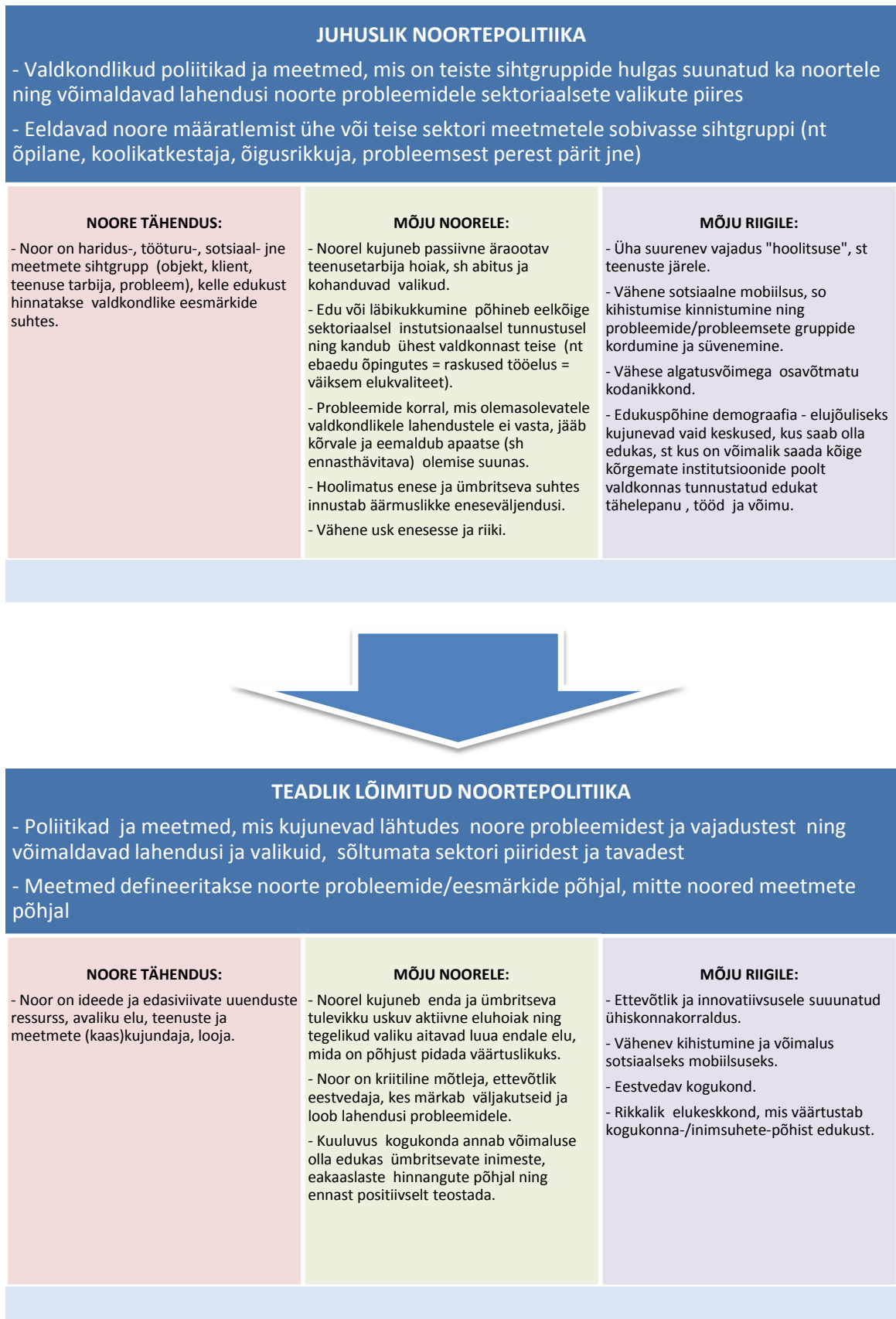
⁴ Eesti noorsootöö strateegia 2006-2013

⁵ Vt nt L. Siurala käsitlust „History of European youth policies and questions for the future“ kogumikus „The history of youth work in Europe. Volume 3“.

⁶ Nt vahetult pärast riikliku strateegiadokumendi heakskiitmist koostatud raport Eesti noortepoliitikast UNFPA projekti „Counting on youth“ raames (Yael Ohana, Ditta Dolejsiova, Christopher Grollman, 2007), nimetab Eesti noortepoliitika kirjeldust üheks paremaks kogu Euroopas. 2013. aastal avaldatud ülevaateraport „Youth and Public Policy on Estonia“ (Simon Bart, Liisa Mürsepp, Ilona-Evelyn Rannala, Marti Taru, Maarja Toots, 2013) toob olulisima positiivse järeldusena esile lõimitud noortepoliitika kujundamise algatuse riigi poolt.

⁷ http://valitsus.ee/UserFiles/valitsus/et/riigikantselei/uldinfo/dokumendiregister/Uuringud/OECD_Public%20Governance%20Review_Estonia_full%20report.pdf

Joonis 2. Noortepoliitika arenguteooria

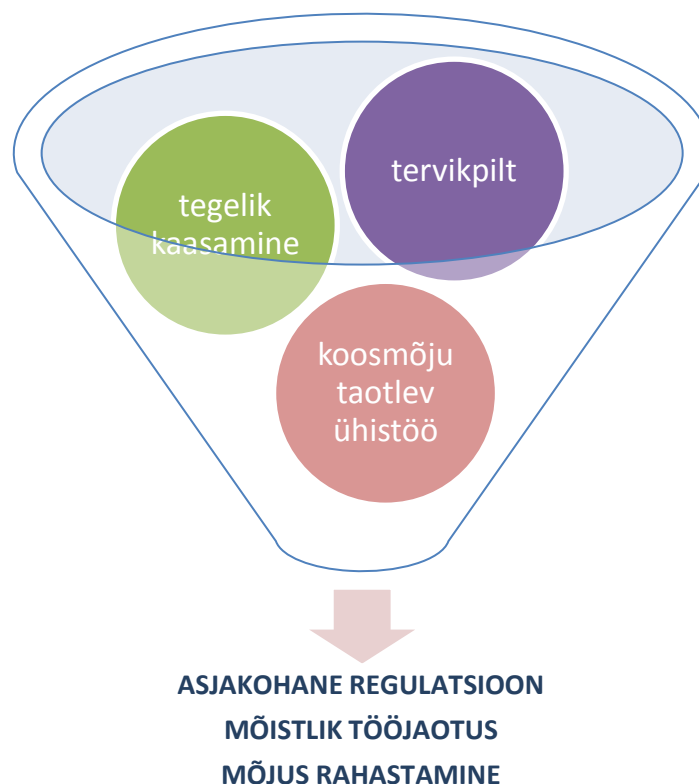

Lõimitud noortepoliitika sekkumisloogika (st avalike teenuste pakkumisele ja olukorra muutmisele suunatud meetmete kujundamine) aluseks on arusaam, et spetsiifilise tähelepanu pööramine noortele poliitikakujundamisel ja meetmete kavandamisel tähendab:

- 1) vaatenurka „noor kui tervik“ so arusaam, et asjakohast abi ja tuge erinevate probleemide/raskuste/arenguvajaduste korral saab noorele pakkuda ainult noore eluolu terviklikult vaadates, mitte oma asutuse või valdkonna võimukompetentsi piires;
- 2) veendumust, et noorte kaasamine on meetmete kvaliteedi ja mõju tagamise instrument, mitte pelk kohustuslik poliitikakujundamise protseduuri osa;
- 3) püüdlust saavutada erinevate valdkondade ja ekspertteadmiste koosmõju.

Selline lähenemine toob kaasa ka avaliku ressursi parema sihituse ja suurema mõju.

Joonis 3 Lõimitud noortepoliitika sekkumisloogika

Noortevaldkonna eesmärkide ja tegevuste planeerimisel on lisaks valdkonna tähendusele ja mõjule oluline arvestada kogu riigi jaoks määratletud eesmärke ja arenguvajadusi ning erinevates valdkondades juba võetud poliitikasuundi. Mitmed riigi arenguvajadused ja eesmärgid on oma olemuselt sedavõrd valdkondade ülesed ja -vahelised, et nende saavutamiseks ei piisa meetmetest ühes eraldi arengukavas. Vaja on toetavaid tegevusi kavandada läbivalt kõigi arengukavade ja valitsuse tegevusalade raames. Selliste oluliste läbivate teemadena on Eestis määratletud:

- 1) kliima ja keskkonnahoid;
- 2) võrdsed võimalused;
- 3) infoühiskond;
- 4) regionaalareng;
- 5) riigivalitsemine.

Noortevaldkonna ees seisvad väljakutsed ja nende põhjused

Eestis on 295725 noort vanuses 7-26 aastat (31.12.2011)

2001. aastaga võrreldes on noorte arv vähenenud 96 338 noore võrra ning langus jätkub

Noorte osakaal rahvastikust on vähenenud 4 protsendipunkti

Vastavalt prognoosile on Eestis aastal 2018 ligi 20 000 noort vähem kui täna

Noortevaldkond – loome- ja arengupotentsiaali avaja

Et vähendada passiivse teenusetarbija ja edukaks olemises läbikukkuja kujunemise riske ning suurendada enda ja ühiskonna arengu suhtes aktiivset loovat hoiakut, tuleb lisaks võimalustele kasvada turvalises pere- ja kogukonnas, saada hea haridus ning näha tulevikus eneseteostusvõimalusi pakkuvaid ja head elukvaliteeti lubavaid töökohti, luua noore inimese jaoks võimalused avastada oma anded ja huvid endale sobival moel, olla osaks ühistegevustest, vigu tehes neist õppida ja saada uus võimalus. Noore anded, huvid ja loovus peavad saama tunnustatud ja peab olema võimalus oma andeid teostada. Selle eelduseks on iga isiku võimete ja omaduste väärtustamine ning tema loovuse toetamine.

Oma valikutega rahul olemiseks elus, sh vabal ajal, hariduses ja tööturul, peab noor nägema erinevaid võimalusi, mille vahel saaks ta vastavalt oma teadmistele, oskustele ja soovidele teha kaalutletud valiku. Vastutus ja rahulolu langetatud otsuse ees kujunevad vaid siis, kui noor on teinud oma valiku teadvustatult ja iseseisvalt. 21. sajandit on kirjeldatud ühiskonnana, kus aset leidvad muutused ei anna inimestele oma planeeritava elutee osas võimalust lõpuni kindel olla. Muutuvate valitsusvormide, majanduse struktuursete muutuste, surve all olevate sotsiaalsüsteemide, teiste globaalsete ja Euroopa tasandil toimuvate muutuste taustal⁸ saab järjest olulisemaks positiivne autonoomsus. See tähendab isiksuse enesekindlust muutuv keskkonnas tegutseda omaenda mõistuse järgi täie vastutusega. Oluline on seejuures omaenda olukorra teadvustamine, oskus ära tunda võimalusi ja ohte ning leida olemasolevate valikute seast õige. Noore inimese võimalused ja võimekus luua enesele selline elu, mida tal on põhjust väärtuslikuks pidada ning noore võimekus sotsiaalseks mobiilsuseks põhinevad lisaks isikuomadustele (mida on võimalik noorsootöös süsteemselt toetada) suurel määral sellele, kas noore jaoks eksisteerivad tegelikud isiklikku võimekust toetavad ja kättesaadavad arenguvõimalused.

Noorteühingud, noortekeskused ja huvikoolid loovad palju võimalusi tööturul nii väärtuslike sotsiaalsete pädevuste omandamiseks. Oma huvi ja loovuse avastamine ja teadlik õppimine meisterlikkuse suunal saab Eesti noorel teoks sageli just noorsootöös. Aktiivset omaalgatust eeldavad vabatahtlikud tegevused, nagu noorteprojektid, annavad väärtusliku panuse

⁸ Vt analüüs arengusuundadest „Väliskeskond 2020 Olulised trendid ja nende tähendus Eestile“ Arengufond 2012

mitmesuguste teadmiste ja oskuste arendamisesse⁹, lisaks sageli ka personaalse edukogemuse ja töökogemuse.

Noortevaldkonnal on võimekus ja võimalus noorte potentsiaali avamist ja arengut praegusega võrreldes veelgi rohkem mõjutada: professionaalne suutlikkus, ligipääs asutustele ja organisatsioonidele ning asjakohane ressursibaas on vajalikud uute noorte ning uute meetodite leidmiseks.

Noortevaldkond - ebavõrdsuse vähendaja

Kasvukeskkond, turvaline lapsepõlv, hariduse kvaliteet ja kättesaadavus ning töökohtade olemasolu on kõik olulised tegurid noor inimese elus. Need olud erinevad ja ebavõrdsed ning sõltuvad enamjaolt tingimustest, mille üle noor kontrolli ei oma (sotsiaal-majanduslikud, geograafilised jm sotsiaalse grupi kuuluvust määratlevad tingimused). Samuti on noortel teistest eagrupidest märkimisväärselt vähem tegelikku võimekust mõjutada oma eluolu - lapseas eelkõige loomulikel põhjustel (bioloogiline areng), kuid vanemaks saades üha enam nn ühiskonnakorralduslikel põhjustel (mh majanduslik sõltuvus, teovõime piiratus) – noorte staatus, õigused ja võim ühiskonnas on nõrgemad¹⁰. Valdkonnad, mis keskenduvad ühe või teise sektori avalike teenuste pakkumisele ja arendamisele (hoolekanne, meditsiin, haridus, tööturg) ning kus noored on üheks (sageli paljudest) sihtgruppidest, jätavad noorte spetsiifilise staatuse sageli tähelepanuta ning käsitlevad noori kas teenuste objektina või eeldavad teiste sihtgruppidega võrdset võimekust probleemide ja konkurentsiga edukalt toime tulla. Valdav osa noori tulebki ja saab väärtuslikke elukogemusi, kuid seejuures taastoodetakse olemasolevat sotsiaalset korraldust. Keerulisematest tingimustest tulijad või individuaalse vastutusega mitte-toimetulijad jäävadki kõrvale – ehk vaesed jäävadki vaeseks, sotsiaalne kihistumine ja tõrjutus süveneb. Kõrvajätuse aktsepteerimine ühiskonnas viitab sotsiaalsele väljaarvamisele nagu seda kirjeldab Jock Young - juurdepääsu puudumine ühiskonnas normaalseks peetavaile kodanikuks-olemise võimalustele¹¹. Oluline on siin mõista, et väljaarvamine ei juhtu, vaid see on põhjustatud süsteemsete olude poolt.

Enamasti tuuakse noorte kodukohast või Eestist lahkumise põhjustena esile rahulolematust olemasolevate võimalustega, mistõttu noored liiguvad sinna, kus need võimalused tegelikkuses on või vähemasti noorte arvates neil võimalused avanevad. Võimaluste olemasolu või nende puudumine väljendub noorte heaolu tundes. Tavapäraselt vaadeldakse ühiskonna liikmete rahulolu tervikuna ja hinnangutes keskendutakse materiaalseid võimalusi ja tingimusi kirjeldavatele näitajatele. Arvestamata jäetakse aga, et noorte heaolu on sellisel juhul raske eraldi hinnata, kuna noorte staatus sõltub sageli vanemate võimekusest, mida noored ise muuta ei saa. Suurimate takistustena noorte heaolu ja elus hakkamasaamise toetamisel tuuakse esile institutsionaalsed tegurid, puudulikud teenused ja üldine madal sotsiaalne solidaarsus¹². Eesti edu saavutamisele suunatud püüdluste kõrval on noorte heaolu tagamisel oluline tähelepanu pöörata noorte jaoks olulistele mittemateriaalsetele väärtustele, milleks on kuuluvustunne, eneseteostus, rahulolu, turvalisus, vaimne ja füüsiline tervis.

⁹ Vt nt analüüs Euroopa Noored programmi raames noorteprojektides osalemise mõjuanalüüsi http://www.jugendaktion.at/images/doku/ray_policybrief_121012.pdf

¹⁰ Kasearu, K., Kutsar, D. and Trumm, A., 'On determinants of perceived social exclusion among young adults of middle-sized towns in Estonia, Germany and United Kingdom', in Leaman, J. and Worsching, M. (eds), Youth in contemporary Europe, Routledge, Abingdon, 2010

¹¹ Young, J. (1999) The Exclusive Society. Social Exclusion, Crime and Difference in Late Modernity. Sage.

¹² http://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/social-inclusion-of-youth_en.pdf

Noortevaldkonna jaoks tähendab noorte heaolu kasvu toetamine ja ebavõrdsete olude mõju vähendamine vajadust omada võimekust, et igapäevaselt koos noortega tegutsedes aidata noorel tunda end turvaliselt ja kaasatuna. Seda ka juhul, kui vanemad ei oska/ ei jaksa toetada näiteks huvihariduses või noorteühingute tegevustes osalemist või juhul, kui noore eemalejäämine on juba kaasa toonud hääletu ja nähtamatu ühiskonnagrupi staatuse. Noorsootöö aitab leida seoseid noore seatud eesmärkide, väärtuste ja võimaluste vahel. „Nähtamatud“ noored on grupina tajutav ainult ühe tunnuse – osalemata jätmise – kaudu, mistõttu noorteni jõudmiseks ei piisa ainult võimaluste loomisest või ligipääsu võimaldamisest.

Noortevaldkond – tööhõivelisuse tugi

Noorus on mitmesuguste üleminekute toimumise aeg. Haridusvalikud, tööturule sisenemine, iseseisva (pere)elu alustamine – need sammud on noorte ees seisnud läbi aegade, kuid kaasaegses ühiskonnas on muutused toonud kaasa üleminekute ebakorrapärasuse ning sagedase kindlustatuse ja ebakindluse vahel edasi-tagasi liikumise nii iseseisva elukoha, töökoha kui õpingute valikus. Uuringud on tõestanud, et inimesed, kes langevad riskigruppidesse nendes üleminekutes, on suuremas riskis jääda sotsiaalse tõrjutuse gruppi kogu eluks¹³.

2012. aasta septembris oli Euroopa Liidu liikmesriikides kokku 5,520 miljonit noort töötut (alla 25-aastased). Noorte töötuse tase on ca kaks korda kõrgem kui kogu töötava elanikkonna (10,6) ning kolm korda kõrgem kui täiskasvanud aktiivse elanikkonna puhul. Mõnes riigis on noorte töötuse määr üle 50%¹⁴. Eestis langes 2012 III kvartalis noorte töötuse määr 19.5%-ni.

Noorte tööturuprobleemide ulatus ja põhjused on EL liikmesriigiti erinevad, kuid enamikes riikides esinevad järgmised tegurid:

- Haridussüsteemist varakult lahkumine ilma kvalifikatsiooni omandamata
- Asjakohaste oskuste ja töökogemuse puudumine
- Ebakindel töösuhe, millele järgnevad lühikesed töötuse perioodid
- Piiratud koolitusvõimalused
- Ebapiisavad/ mitteesjakohased tööturu programmid¹⁵

Eestis seni elluviidud sekkumised on suunatud 1) hariduse kvaliteedi parandamisele, eduka õpikogemuse toetamisele ja haridusse tagasitoomisele; 2) noorte oskuste ja teadmiste täiendamisele läbi noorsootöö; 3) karjääriteenuste süsteemsele arengule; 4) töötutele noortele suunatud aktiivsete tööturumeetmete (ALMP) pakkumisele.

Üleminekuetappidega (haridus-töö-haridus-töö; pere-iseseisvus-pere; majanduslik sõltuvus-sõltumatus jne) kaasaskäivaid probleeme tuleb aidata lahendada. Noorte tööturuprobleemide ennetamisele ja nendega edukale toime tulemisele kaasa aitamiseks saab noortevaldkond luua noorte võimekuse tõstmise põhisest arusaamast¹⁶ lähtudes

¹³ „Social inclusion of youth on the margins of society: more opportunities, better access, and higher solidarity. Policy review of the Youth Research Cluster on Social Inclusion“ vt http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/news/news_330.html

¹⁴ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-31102012-BP/EN/3-31102012-BP-EN.PDF

¹⁵ „Noortele pakutavate võimaluste algatus“, Euroopa Komisjon, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0933:FIN:ET:PDF>

¹⁶ St noore individuaalse võimekuse sh informeeritud valikute tegemiseks vajaliku võimekuse tõstmine ja tegelike võimaluste keskkonna loomine sotsiaal-, haridus- ja tööelus, võimaldab saavutada pikaajalise kombineeritud efekti noorte tööhõivelisuses, vt ka European Policy Brief. Making capabilities work: Young Europeans' transitions from education to the labour market. http://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/policy-briefs-workable-07-2012_en.pdf ja http://ec.europa.eu/research/social-sciences/pdf/policy-briefs-workable-072012_en.pdf

võimalused töökogemuse omandamiseks, ülemineku(te) toetamiseks, tööelu paremaks tundmiseks ning selliste oskuste ja teadmiste omandamiseks, mis aitavad tööturul kindlamas seisus olla.

Noortevaldkond – noortele hääle andja

Eesti on panustanud ja panustab jätkuvalt hariduse kvaliteeti, vanemate ja laste heaolu tagamise ning jätkusuutliku majanduse arendamise, mis loob töökohti, kuid hoolimata sellest, et lootused helgeks tulevikuks on noore inimese jaoks olulised, sõltub see kas noor enda tulevikku kogukonna ja riigiga seob, tema tegelik kogemus oma hetkel elatavast elust. Igaühel on õigus sekkuda oma elukorraldusse ja selle osas arvamust avaldada. See eeldab oskust ka teisi kuulata, nende seisukohti arvestada ning väärtustada. Osalemine enda ja ümbritseva elu korraldamisel on aluseks iga noore elu-olu muutmisele soovitud suunas kui ka laiemalt tugeva kodanikuühiskonna arengule, milles noore on läbi aegade olnud aktiivseks sotsiaalsete muutuste agentideks. Sellest, kas teda kuulatakse kodus, koolis ja kogukonnas, kas ta tunneb kokkukuuluvust eakaaslastega ja nende ühisettevõtmised on kogukonnas tähenduslikud, sõltub kuuluvustunne ja taju kaasatusest, mis aitab vältida vajadust ja soovi end radikaalselt ja destruktiivselt väljendada või riigist lahkuda.

Uued osalusvormid ja -harjumused, kaasav eestkoste, mitteosalejatele arvamuse teadasaamine ja arvestamine, tõrjutute kaasamine, osalus kogemusest õppimine ja selle teadvustamine ühis- ja vabakonna taustsüsteemides – need on keerdsõlmed, millele tähelepanu pööramine loob aluse arenguteks noortevaldkonnas.

Visioon noortevaldkonna arengu fookustest perioodil 2014-2020

Noortevaldkonna arengut kavandades ning väljakutseid arvestades, tuleks meetmed ja tegevused fookuseerida 5 eesmärgiseisundi saavutamisele:

